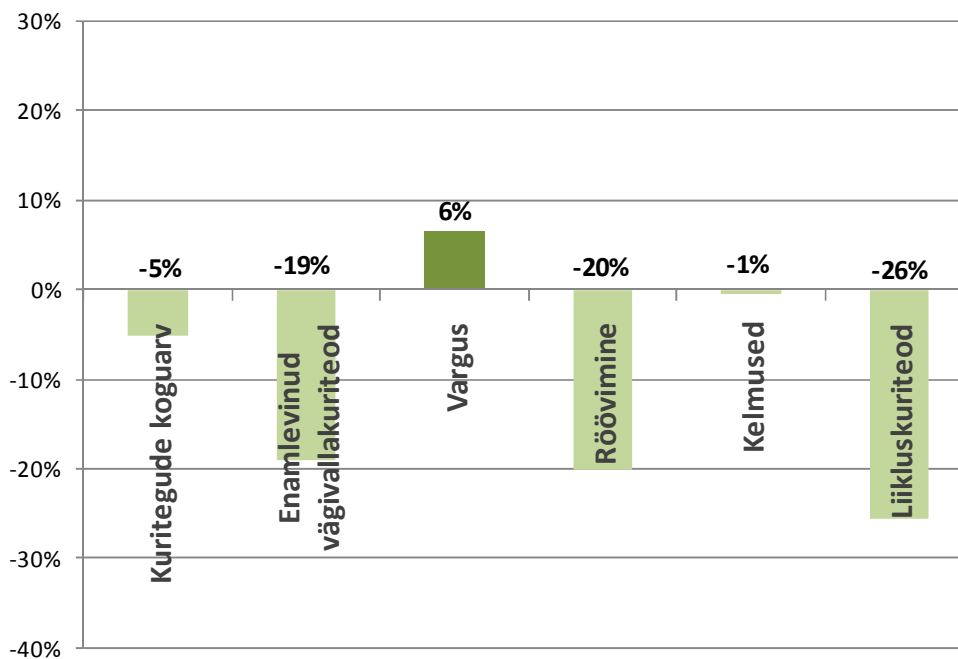

Kuritegevus Eestis 2009

Justiitsministeerium, kriminaalpoliitika osakond

09.02.2010

Kuritegevuse baromeeter 2009

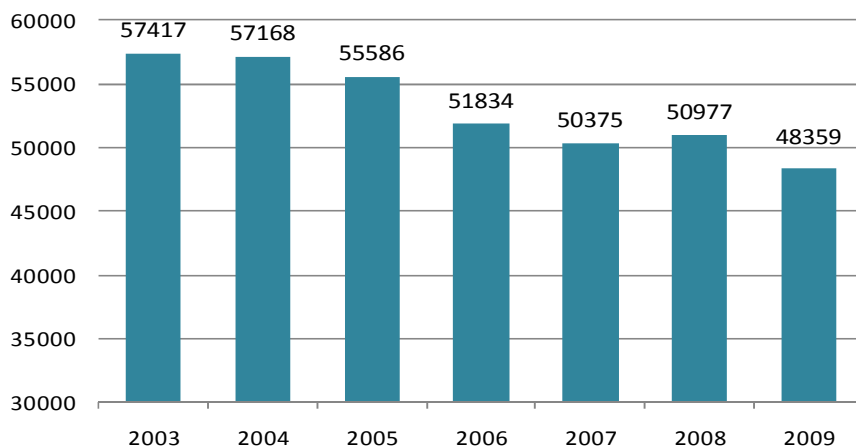

	jaanuar-detsember		Muutus	
	2008	2009	N	%
Kuritegude koguarv	50 977	48 359	-2 618	-5%
Vägivallakuriteod	6 862	5 558	-1 304	-19%
Vargus	22 471	23 901	1 430	6%
Röövimine	909	726	-183	-20%
Kelmused	2 649	2 634	-15	-1%
Liikluskuriteod	4 359	3 246	-1 113	-26%

1. Kuritegevuse üldtase

Kuritegude arvu langusele viitavad nii ohvriüringud kui ka registreeritud kuritegevuse näitajad.

Registreeritud kuritegude üldarv 2003-2009

- Võrreldes 2008. aastaga registreeriti 2009. aastal 2618 kuritegu vähem.
- Alates 2003. aastast pole kuritegude arv ühelgi aastal märgatavalt tõusnud, kokku on langus 2003. aastast 2009. aastani olnud 16%.¹
- I astme ehk raskema võimaliku karistusega kuritegusid registreeriti 2278 (-23,1%), II astme kuritegusid 46081 (-4,0 %).

Masskuritegevuse (eelkõige varavastased kuriteod ning vägivaldakuritegevus) vähenemisele Eestis viitavad ka **ohvriüringute**² andmed. Statistikaameti poolt eelmisel aastal läbiviidud küsitlus näitas, et kuritegude ohvriks langes aasta jooksul 26 % elanikest, võrdlus varasemalt läbiviidud küsitlustega viitab ohvrikslangenute osakaalu märgatavale vähenemisele (1999. aasta andmetel oli ohvrikslangenute osakaal 33%, 2003. aasta andmetel 32%). Näiteks langes kümme aastat tagasi autodest toime pandud varguste ohvriks 9% küsitlusest, nüüd aga 5%. Märgatavalt on vähenenud ka näiteks isiklike esemete vargused ning vargused kodudest.

Oluline näitaja ohvriüringust puudutab elanike **turvatunnet** (kas tuntakse end oma kodukandi pimedal tänaval ebakindlalt). Kui 2000. aastal tundis end ebakindlalt 41% Eesti elanikest ja 2004. aastal 34%, siis eelmise aasta küsitluse kohaselt oli see näitaja kahanenud 28%-ni – selle näitajaga oleme Euroopa keskmise seas, küll aga tunduvalt maas Soomest (14%) ja Rootsist (19%). Kõige ebakindlamalt tundsid end bulgaarlased (53%) ja kreeklased (42%).

¹ Kehtiv karistusseadustik jõustus 2002. aasta keskel. Seega esimene aasta, mil seadustiku järgi terve aasta kuritegusid registreeriti oli 2003. aasta.

² Elanikkonna küsitlus kindlatüübiliste kuritegude ohvrikslangemise kohta eelnenud 12 kuu jooksul. Vt täpsemalt: www.just.ee/ovu

2. Kuriteod, mille arv langes

Registreeritud kuritegude arv langes aastaga 126-s kuriteoliigis.

Kuriteod, mille arv langes võrreldes 2008. aastaga kõige enam

KarS		2006	2007	2008	2009	Muutus	Muutus %
§ 424	Mootorsõiduki ja trammi juhtimine jooes seisundis	4150	4835	4179	3076	-1103	-26,4%
§ 121	Kehaline väärkohtlemine	3700	4570	5174	4518	-656	-12,7%
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	1486	1906	1688	1040	-648	-38,4%
§ 329	Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine	1027	1149	978	556	-422	-43,1%
§ 184	Narkootilise ja psühhotropse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	696	1048	1143	789	-354	-31,0%
§ 200	Röövimine	1005	887	909	726	-183	-20,1%
§ 349	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	311	412	501	353	-148	-29,5%
§ 183	Narkootilise ja psühhotropse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	197	297	301	153	-148	-49,2%
§ 331	Kinnipeetava poolt narkootilise aine arsti ettekirjutusest tarvitamine	246	326	213	67	-146	-68,5%
§ 209	Kelmus	1968	2481	2222	2097	-125	-5,6%
§ 280	Valeandmete esitamine	233	147	178	91	-87	-48,9%
§ 215	Asja omavoliline kasutamine	441	436	444	370	-74	-16,7%
§ 120	Ähvardamine	444	549	512	442	-70	-13,7%
§ 345	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	232	336	534	465	-69	-12,9%
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	59	101	250	181	-69	-27,6%
§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	207	225	246	188	-58	-23,6%

- Enamlevinud **vägivallakuritegusid** registreeriti 2009. aastal 19% võrra vähem kui 2008. aastal.
 - Vägivalda registreeriti vähem nii eluruumides kui ka avalikes kohtades.
 - **Tapmiste ja mõrvade** koguarv langes 9% (104lt kuriteolt 95 kuriteoni).
 - Vähenes ka teiste raskete vägivaldajuhtumite arv.
- Kõige enam langes aastaga **joobes juhtimiste arv**.
 - Registreeriti 3076 jooes juhtimise kuritegu. Võrreldes 2008 I p/a ja 2009 I p/a, siis tabati jooes juhte 39% vähem. Kogu aastat võrreldes (seadusemuudatuste tõttu ei ole võrreldav) tabati jooes juhte 26% vähem.
- **Röövimiste** arv vähenes aastaga 20%.
 - Vähenemine tuli eelkõige Harjumaa, Ida-Virumaa, Pärnumaa ja Raplamaa arvel.
 - Kasvas relva ja maskiga toimepandud röövimiste arv, vaibus 2008. aastat iseloomustanud kasiinoröövide laine.
- Tunduvalt vähem registreeriti **narkokuritegusid**.
 - Ebaseaduslik käitlemine **suures koguses** vähenes 31%.
 - Ebaseaduslik käitlemine **väikeses koguses** vähenes 49%.

3. Kuriteod, mille arv kasvas

Registreeritud kuritegude arv kasvas aastaga 74-s kuriteoliigis.

Kuriteod, mille arv kasvas võrreldes 2008. aastaga kõige enam

KarS		2006	2007	2008	2009	Muutus	Muutus %
§ 199	Vargus	26615	21685	22471	23901	1430	6,4%
§ 266	Omavoliline sissetung	672	1685	2073	2386	313	15,1%
§ 391	Salakaubavedu	83	83	113	410	297	262,8%
§ 213	Arvutikelmus	72	128	367	470	103	28,1%
§ 202	Süüteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	362	374	308	399	91	29,5%
§ 201	Omastamine	1350	967	818	903	85	10,4%
§ 169	Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumine	248	288	287	341	54	18,8%
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	469	478	454	494	40	8,8%
§ 385 ¹	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmine		11	21	59	38	181,0%
§ 344	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	304	706	314	348	34	10,8%
§ 142	Sugulise kire vägivaldne rahuldamine	50	36	49	80	31	63,3%
§ 258	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	28	10	5	32	27	540,0%
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	65	10	4	24	20	500,0%
§ 217 ²	Usalduse kuritarvitamine		17	13	29	16	123,1%
§ 381 ¹	Raamatupidamise kohustuse rikkumine		1	8	24	16	200,0%

- **Registreeriti 23 901 vargust.** Registreeriti 23 901 vargust. Võrreldes 2008 II poolaastat ning 2009 II poolaastat, siis püsis varguste arv samal tasemel (kasv 1,2%). Kogu aastat võrreldes (seadusemuudatuste tõttu ei ole võrreldav) kasvas varguste arv 6%.
 - Alates juulist 2008 järgneb kriminaalvastutus siis, kui isik paneb kolmandat korda toime varguse, olenemata sellest, kas eseme väärtus jääb alla või üle 1000 krooni. Kuni 2007. aasta märtsini kehtinud regulatsiooni järgi oli tegu kuriteoga siis, kui isik pani toime alla 1000 kroonise väärtusega eseme varguse teist või enam korda. Seega pole 2009. aasta varguste arv võrreldes varasemate aastatega seadusemuudatuste tõttu otseselt võrreldav.
 - Varguste arvu kasvatasid eelkõige kauplustest toime pandud vargused, sõidukitest ja eluruumidest toime pandud varguste arv on langenud.
- **Salakaubaveona** registreeritud kuritegude arv kasvas aastaga 3,5 korda: 113lt 410 kuriteoni. Kasvu mõjutab alkoholi ja sigarettide lubatust suuremas koguses ületamine Narva piiripunktis ning vähemal määral ka Kagu-Eesti piiripunktides.
- Enam kui 100 kuriteo võrra kasvas aastaga ka **omavoliliste sissetungide** ja **arvutikelmuste** arv.
 - Arvutikelmuste puhul tuleb arvestada ka registreerimispraktikat: eelnevatel aastatel võidi sama sisuga tegusid registreerida lihtsalt kelmusena. Kõikide kelmuste koosseisude (KarS § 209-213) koguarv on võrreldes 2008. aastaga jäänud samale tasemele.
- **Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumiste** arv kasvas 19% - 341 kuriteoni.

4. Majanduskuriteod

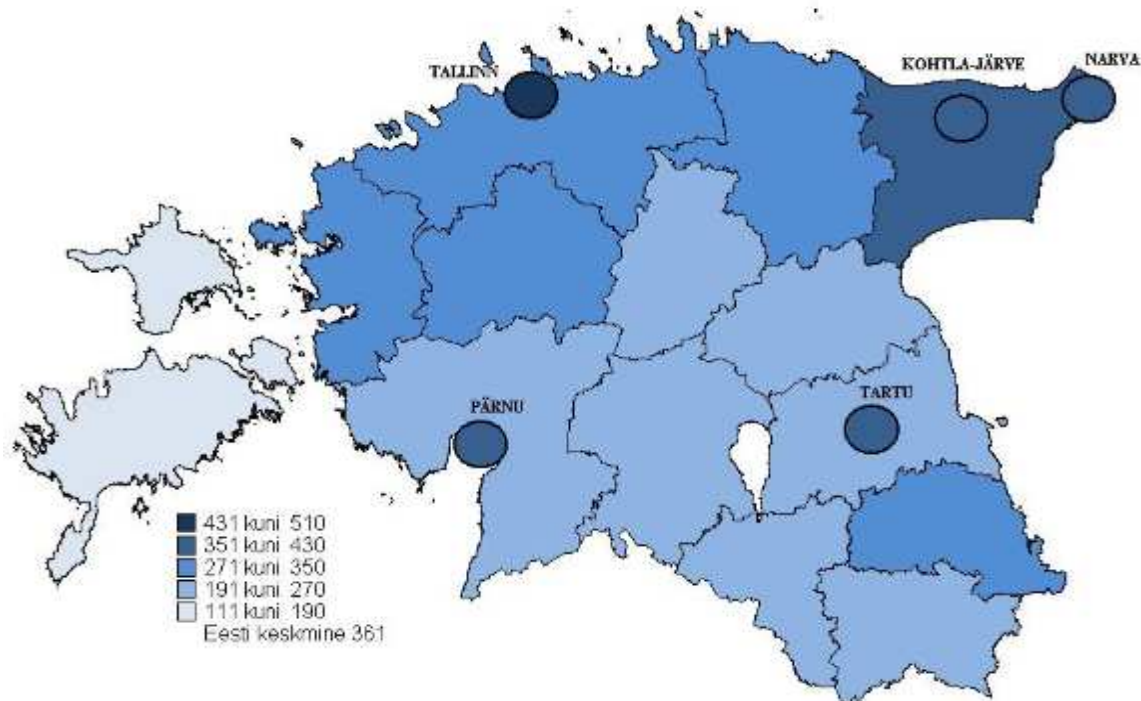
Majanduskuritegude arvu mõjutas eelkõige salakaubaveo juhtumite arv.

		2006	2007	2008	2009
KarS	21. ptk. Majandusalased kuriteod	486	465	779	987
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	65	10	4	24
§ 373	Ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine			1	5
§ 374	Alkoholi ebaseaduslik tootmine	14	8	4	5
§ 375	Alkoholi käitlemise korra rikkumine	42	42	52	19
§ 376	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	38	40	62	18
§ 376 ¹	Lisaainete ebaseaduslik eemaldamine erimärgistatud vedelkütusest ja /.../ käitlemine	1			
§ 376 ²	Kvaliteedinõuetele mittevastava vedelkütuse ebaseaduslik käitlemine	1			3
§ 377	Ärisaladuse õigustamatu avaldamine ja kasutamine		3	2	3
§ 378	Ärisaladuse õigustamatu kasutamine				
§ 379	Audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmise ja ebaõige esitamine				
§ 380	Osanike, aktsionäride ja tulundusühistu liikmete koosoleku kokku kutumata jätmise	25	18	6	9
§ 381	Varalise seisundi ebaõige kirjeldamine	5	4	3	4
§ 381 ¹	Raamatupidamise kohustuse rikkumine		1	8	24
§ 382	Ebaõigete andmete esitamine audiitorile ja erikontrolli läbiviijale				
§ 383	Aktsiatest tulenevate õiguste ebaseaduslik kasutamine			1	
§ 384	Maksejõuetuse põhjustamine	4	5	5	13
§ 385	Vara varjamine pankroti- ja täitemenetluses	10	4	11	13
§ 385 ¹	Pankrotiavalduse esitamise kohustuse täitmata jätmise		11	21	59
§ 386	Maksude väärarvutus	108	61	52	21
§ 389	Maksusumma kinni pidamata jätmise		2	1	
§ 389 ¹	Maksude maksmisest kõrvalehoidmine suures ulatuses		15	35	25
§ 389 ²	Maksukelmus suures ulatuses			8	2
§ 390	Maksuhalduri tegevuse takistamine	3	6	2	2
§ 391	Salakaubavedu	83	83	113	410
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslik sisse- ja väljavedu	59	101	250	181
§ 393	Ebaseaduslikud toimingud tollisoodustusega kaubaga		1		
§ 394	Rahapesu	28	49	128	134
§ 395	Isikusamasuse tuvastamise kohustuse täitmata jätmise			3	
§ 396	Rahapesu kahtlusest mitteteatamine ja ebaõigete andmete esitamine				
§ 397	Ebaseaduslik investeerimine				
§ 398	Siseteabe väärkasutamine			1	4
§ 398 ¹	Turumanipulatsioon				1
§ 399	Turgu valitseva ettevõtja seisundi kuritarvitamine				
§ 400	Konkurentsi kahjustav kokkulepe, otsus ja kooskõlastatud tegevus		1	5	8
§ 401	Koondumisest teatamata jätmise, /.../ ja konkurentsi kahjustav koondumine				
§ 402	Eri- ja ainuõigust ja olulist vahendit omava ettevõtja kohustuste rikkumine				
§ 402 ¹	Erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumine			1	
§ 402 ²	Erakonnale tehtava annetuse vastuvõtmise keelu rikkumine				

5. Kuritegevuse tase piirkonniti

Kuritegevuse tase on kõrgeim Tallinnas ja Ida-Virumaal.

Registreeritud kuritegude suhtarv 10 000 elaniku kohta maakondades ning viies suuremas linnas

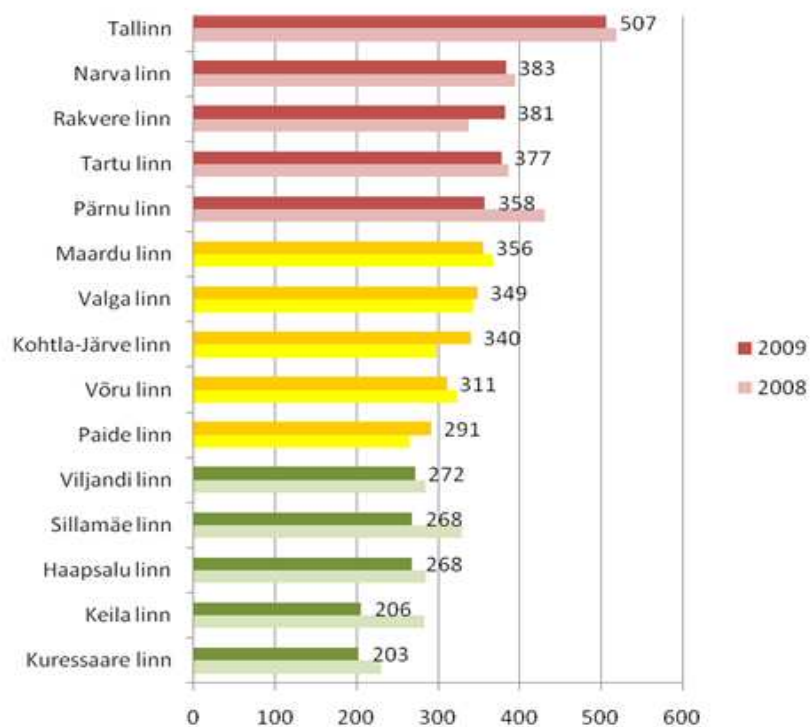
Registreeritud kuriteod maakondades ning kuritegude arvu muutus

	2008	2009	Muutus	Muutus %
Harjumaa	25702	24313	-1389	-5,4%
Hiiumaa	145	113	-32	-22,1%
Ida-Virumaa	6436	6449	13	0,2%
Jõgevamaa	861	755	-106	-12,3%
Järvamaa	808	801	-7	-0,9%
Läänemaa	884	775	-109	-12,3%
Lääne-Virumaa	2131	1916	-215	-10,1%
Põlvamaa	815	931	116	14,2%
Pärnumaa	3015	2688	-327	-10,8%
Raplamaa	1043	1083	40	3,8%
Saaremaa	625	582	-43	-6,9%
Tartumaa	4920	4876	-44	-0,9%
Valgamaa	982	901	-81	-8,2%
Viljandimaa	1286	1187	-99	-7,7%
Võrumaa	1026	935	-91	-8,9%

- Enim **langes** registreeritud kuritegevus **Hiiuemaal**, kus vähenes nii vara vastu suunatud kuritegevus kui ka vägivallakuritegevus.
- Enim **kasvas** registreeritud kuritegevus **Põlvamaal** – samas ei saa väita, et elu Põlvamaal oleks ohtlikumaks läinud, kuna kuritegude arvu kasv tuli peamiselt salakaubaveoga seotud juhtumite arvelt.

6. Kuritegevus linnades

Registreeritud kuritegude suhtarv 10000 linnas elava inimese kohta

Pärnus vähenes kuritegude arv eelkõige avalikus kohas toime pandud vägivaldajuhtumite ning kelmuste arvelt.

Kohtla-Järvel ja **Rakveres** tõstis kuritegude arvu eelkõige varguste registreerimiste kasv.

7. Kuritegude lahendamine

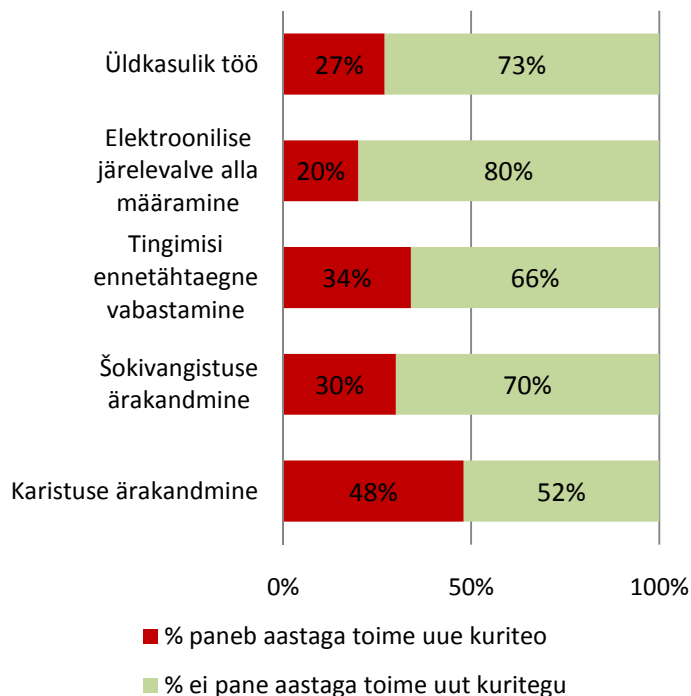
Kuritegude lahendamise määr kohtueelses menetluses

- Prokuratuur saatis aastaga kohtu ette 11920 isikut 9709 kriminaalasjas.
- Märkatavalt kasvas lepitusmenetluse kasutamine: kui 2008. aastal lõpetas prokuratuur kanntanu ja kahtlustatava leppimise tõttu 91 kahtlustatava suhtes, siis 2009. aastal oli neid juba 151.
- Oluliselt kasvas ka Riigiprokuratuuri poolt kohtusse saadetud süüdistatavate arv. Aastaga esitati Riigiprokuratuuri poolt süüdistus 203 isikule, seda on 23% võrra enam kui 2008. aastal (165).

8. Korduvkuritegevus

Vanglast vabanenute ning ÜKTle määratute korduvkuritegevuse määr (12 kuud)

- Aasta jooksul pärast vanglast vabanemist paneb uue kuriteo toime ca 40% vabanenutest.
 - Uuesti vanglasse satub aastaga 26% vabanenutest.
 - Kõige kõrgem on retsidiivsus varguse ning teiste varavastaste kuritegude eest karistatute seas.
 - Kõrgeim on retsidiivsuse määr tähtaegselt vabanenute hulgas, madalaim elektroonilise järelvalve alla määratud inimestel.
 - Aastate lõikes on retsidiivsuse määr aeglaselt vähenenud.